

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет журналістики

Кафедра медіапродюсування та видавничої справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« _____ » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Редакційний практикум

для студентів

Спеціальності *061 Журналістика*

Освітнього рівня *першого (бакалаврського)*

Освітньої програми *061.00.03 Видавнича справа та редагування*

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1054/22
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2022

Київ – 2022

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут журналістики

Кафедра видавничої справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« 01 » 09 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Редакційний практикум

для студентів

· Спеціальності **061 Журналістика**

Освітнього рівня **першого (бакалаврського)**

Освітньої програми **061.00.03 Видавнича справа та редагування**

Київ – 2021

Розробник:

Александрович Марина Василівна, доцент кафедри видавничої справи
Перконос Катерина Вікторівна, викладач кафедри видавничої справи

Викладач:

Перконос Катерина Вікторівна, викладач кафедри видавничої справи

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри видавничої справи

Протокол № 1 від 27 серпня 2021 року

Завідувач кафедри Ма Л. Г. Масімова

Робочу програму погоджено із гарантом освітньо-професійної програми з видавничої справи та редагування

_____ 2021 року

Гарант освітньо-професійної програми Шпак В. І. Шпак

Робочу програму перевірено

_____ 2021 р.

Заступник директора Інституту журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи Росінська О. А. Росінська

Пролонговано

на 2022/2023 н.р. підпис (ПБ), «31» 08 2022 р., протокол № 1 Ма

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибірковий блок 2 (спеціалізація «Видавничий бізнес»)	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	4	
Семестр	7	
Кількість змістових модулів з розподілом	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Редакційний практикум» є опанування студентами необхідних практичних навичок щодо редакційного процесу й редакторської справи.

Завдання дисципліни передбачають розвивати *додаткові фахові компетентності* для спеціалізації «Видавничий бізнес»: навички розробки та реалізації видавничих бізнес-проектів.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

- демонструвати здатність щодо розробки та реалізації видавничих бізнес-проектів.

Робота студентів у Центрах компетентностей:

- в Інформаційно-аналітичному центрі студенти здобувають навички самостійної дослідницької й аналітичної роботи (навчальні семінари з вивчення і обговорення історичних, теоретичних, законодавчих, нормативних і технологічних положень);
- у Центрі мультимедійних технологій студенти здобувають практичні навички редакційної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторна	Модульні	
Змістовий модуль 1 Методологічні основи редагування							
Тема 1. Літературне редагування: загальні засади й окремі секрети	4			2			2
Тема 2. Методологічні основи редагування. Ознайомлення з ресурсами у роботі редактора (словники, мовні портали, корпуси мови, фахові спільноти тощо)	4			2			2
Тема 3. Коректура. Коректурні знаки в Україні та світі. Редагування «на папері» (на прикладі публіцистичного тексту)	4			2			2
Тема 4. Методика роботи з текстом у текстових редакторах.	4			2			2
Тема 5. Комп'ютеризація редагування. Перевірка правопису і граматики засобами текстових редакторів (спелчекінг у MS Word та GoogleDocs)	4			2			2
Тема 6. Програми автоматичної перевірки тексту (Language Tool, Online Corrector)	4			2			2
Тема 7. Особливості редагування на різних етапах видавничого процесу (спелчекінг, редагування, верстання, коректура)	4			2			2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30			14		2	14
Змістовий модуль 2 Норми редагування							
Тема 1. Норми редагування: загальний огляд	4			2			2
Тема 2. Лінгвістичні норми редагування (на прикладі авторських текстів)	4			2			2
Тема 3. Інформаційні норми редагування (на прикладі статті у Wikipedia)	4			2			2
Тема 4. Композиційні норми редагування (на прикладі журналістської статті)	4			2			2

Тема 5. Логічні норми редагування (на прикладі публіцистичного тексту)	4			2			2
Тема 6. Психолінгвістичні норми редагування (на прикладі дитячих книжок)	4			2			2
Тема 7. Видавничі й поліграфічні норми редагування (на прикладі різних видань)	4			2			2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30			14		2	14
Змістовий модуль 3							
Редакторський аналіз							
Тема 1. Редакторський аналіз тексту: загальні засади	4			2			2
Тема 2. Методика аналізу тематичної організації тексту	4			2			2
Тема 3. Методика аналізу розкриття теми тексту	4			2			2
Тема 4. Аналіз тематичної організації тексту (на прикладі художнього тексту)	4			2			2
Тема 5. Аналіз розробки теми тексту (на прикладі науково-популярного тексту)	4			2			2
Тема 6. Аналіз розкриття теми тексту (на прикладі журналістського тексту)	4			2			2
Тема 7. Редакторський висновок (на прикладі текстів різних жанрів)	4			2			2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30			14		2	14
Змістовий модуль 4							
Редагування текстів різних жанрів							
Тема 1. Особливості редагування текстів різних жанрів: загальні засади	4			2			2
Тема 2. Редагування літературно-художніх видань	4			2			2
Тема 3. Редагування науково-популярних видань	4			2			2
Тема 4. Редагування матеріалів у ЗМІ	4			2			2
Тема 5. Редагування кіно	4			2			2
Тема 6. Редагування реклами	4			2			2
Тема 7. Редагування: створення індивідуальної методики	4			2			2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30			14		2	14
Підготовка та проведення контрольних заходів							
<i>Усього</i>	120			56		8	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні основи редагування

Практичне заняття 1. Літературне редагування: загальні засади й окремі секрети. Об'єкт і предмет редагування. Методологічна база редагування. Поняття про методи й методики редагування. Галузі редагування. Основні напрямки роботи редактора.

Практичне заняття 2. Методологічні основи редагування. Ознайомлення з ресурсами у роботі редактора (словники, мовні портали, корпуси мови, фахові спільноти тощо)

Практичне заняття 3. Коректура. Коректурні знаки в Україні та світі. Редагування «на папері» (на прикладі публіцистичного тексту)

Практичне заняття 4. Методика роботи з текстом у текстових редакторах.

Практичне заняття 5. Комп'ютеризація редагування. Перевірка правопису і граматики засобами текстових редакторів (спелчекінг у MS Word та GoogleDocs)

Практичне заняття 6. Програми автоматичної перевірки тексту (Language Tool, Online Corrector)

Практичне заняття 7. Особливості редагування на різних етапах видавничого процесу (на прикладі перекладного науково-популярного видання)

Змістовий модуль 2. Норми редагування

Практичне заняття 1. Норми редагування: загальний огляд.

Практичне заняття 2. Лінгвістичні норми редагування (на прикладі авторських текстів)

Практичне заняття 3. Інформаційні норми редагування (на прикладі статті у Wikipedia)

Практичне заняття 4. Композиційні норми редагування (на прикладі журналістської статті)

Практичне заняття 5. Логічні норми редагування (на прикладі публіцистичного тексту)

Практичне заняття 6. Психолінгвістичні норми редагування (на прикладі дитячих книжок)

Практичне заняття 7. Видавничі й поліграфічні норми редагування (на прикладі різних видань)

Змістовий модуль 3. Редагування текстів різних жанрів

Практичне заняття 1. Редакторський аналіз тексту: загальні засади

Практичне заняття 2. Методика аналізу тематичної організації тексту

Практичне заняття 3. Методика аналізу розкриття теми тексту

Практичне заняття 4. Аналіз тематичної організації тексту (на прикладі художнього тексту)

Практичне заняття 5. Аналіз розробки теми тексту (на прикладі науково-популярного тексту)

Практичне заняття 6. Аналіз розкриття теми тексту (на прикладі журналістського тексту)

Практичне заняття 7. Редакторський висновок (на прикладі текстів різних жанрів)

Змістовий модуль 4. Редагування текстів різних жанрів

Практичне заняття 1. Особливості редагування текстів різних жанрів: загальні засади

Практичне заняття 2. Редагування літературно-художніх видань

Практичне заняття 3. Редагування науково-популярних видань

Практичне заняття 4. Редагування матеріалів у ЗМІ

Практичне заняття 5. Редагування кіно

Практичне заняття 6. Редагування реклами

Практичне заняття 7. Редагування: створення індивідуальної методики

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	7	7	7	7	7	7	7	7
Робота на практичному занятті	10	7	70	7	70	7	70	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>	468		117		117		117		117
Максимальна кількість балів									
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $468:100=4,68$ Студент набрав: 440 балів Оцінка: $440:4,68 = 94$ бали А (зараховано)								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1. Методологічні основи редагування

1. Опрацювати книжку Бориса Антоненка-Давидовича «Як ми говоримо».
2. Ознайомитися з рекомендованими електронними ресурсами.
3. Здійснити літературне редагування тексту.

Змістовий модуль 2. Норми редагування

1. Опрацювати книжку Партико З. В. «Загальне редагування».
2. Обрати текст певного жанру, здійснити аналіз норм редагування.
3. Здійснити літературне редагування тексту.

Змістовий модуль 3. Техніки, методики, методи літературного редагування

1. Опрацювати книжку Різуна В. В. «Літературне редагування».
2. Здійснити редакторський аналіз тексту (аналіз тематичної організації тексту, аналіз розробки теми тексту, аналіз розкриття теми тексту) та сформулювати редакторський висновок.
3. Здійснити літературне редагування тексту.

Змістовий модуль 4. Техніки, методики, методи літературного редагування

1. Опрацювати методики редагування текстів різних жанрів.
2. Здійснити редагування тексту улюбленого жанру.
3. Скласти індивідуальну методику редагування.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за такими *критеріями*:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється самостійно кожним студентом в електронному вигляді і здаються в роздрукованому вигляді.

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. *Форми* модульного контролю – проведення модульних робіт, що передбачають літературне редагування та редакторський аналіз текстів.

Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим.

Модульна контрольна робота № 1

Завдання: виконати коректуру тексту; обґрунтувати свої виправлення; результати презентувати у вигляді файлу Microsoft Word або GoogleDocs.

Модульна контрольна робота № 2

Завдання: виконати літературне редагування тексту; пояснити, які норми було порушено; результати презентувати у вигляді файлу Microsoft Word або GoogleDocs.

Модульна контрольна робота № 3

Завдання: здійснити редакторський аналіз тексту та сформулювати редакторський висновок; на основі цього виконати літературне редагування тексту; результати презентувати у вигляді файлу Microsoft Word або GoogleDocs.

Модульна контрольна робота № 4

Створити індивідуальну методику редагування і презентувати її.

Критерії оцінювання:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння здійснювати редакторський аналіз тексту, ілюструвати теоретичні положення практичними прикладами;
- 5) уміння поєднати теорію з практикою у літературному редагуванні тексту;
- 6) уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- 7) повнота відповіді на питання, якість і самостійність виконання завдання; творчий підхід й ініціативність у виконанні завдання.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань. Правильне виконання всіх завдань оцінюється максимально у 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Семестровий контроль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Семестровий контроль знань студентів проводиться у формі *заліку* і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно A	90–100
Дуже добре B	82–89
Добре C	75–81
Задовільно D	69–74
Достатньо E	60–68
Незадовільно FX	35–59
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу F	1–34

7. Навчально-методична карта дисципліни «Редакційний практикум»
(денна форма)

Разом: 120 год, лекції – 0 год, практичні заняття – 56 год,
самостійна робота – 56 год, МКР – 8 год, семестровий контроль – залік

Тиждень				
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4
Назва модуля	Методологічні основи редагування	Норми редагування	Редакторський аналіз	Редагування текстів різних жанрів
Кількість балів за модуль	117 балів	117 балів	117 балів	117 балів
Теми практичних занять	Літературне редагування: загальні засади й окремі секрети (11 б.)	Норми редагування: загальний огляд (11 б.)	Редакторський аналіз тексту: загальні засади (11 б.)	Особливості редагування текстів різних жанрів: загальні засади (11 б.)
	Методологічні основи редагування. Ознайомлення з ресурсами у роботі редактора (словники, мовні портали, корпуси мови, фахові спільноти тощо) (11 б.)	Лінгвістичні норми редагування (на прикладі авторських текстів) (11 б.)	Методика аналізу тематичної організації тексту (11 б.)	Редагування літературно-художніх видань (11 б.)
	Коректура. Коректурні знаки в Україні та світі. Редагування «на папері» (на прикладі публіцистичного тексту) (11 б.)	Інформаційні норми редагування (на прикладі статті у Wikipedia) (11 б.)	Методика аналізу розкриття теми тексту (11 б.)	Редагування науково-популярних видань (11 б.)
	Методика роботи з текстом у текстових редакторах (11 б.)	Композиційні норми редагування (на прикладі журналістської статті) (11 б.)	Аналіз тематичної організації тексту (на прикладі художнього тексту) (11 б.)	Редагування матеріалів у ЗМІ (11 б.)
	Комп'ютеризація редагування. Перевірка правопису і граматики засобами текстових редакторів (спелчекінг у MS Word та GoogleDocs) (11 б.)	Логічні норми редагування (на прикладі публіцистичного тексту) (11 б.)	Аналіз розробки теми тексту (на прикладі науково-популярного тексту) (11 б.)	Редагування кіно (11 б.)
	Програми автоматичної перевірки тексту (Language Tool, Online Corrector) (11 б.)	Психолінгвістичні норми редагування (на прикладі дитячих книжок) (11 б.)	Аналіз розкриття теми тексту (на прикладі журналістського тексту) (11 б.)	Редагування реклами (11 б.)
	Особливості редагування на різних етапах видавничого процесу (спелчекінг, редагування, верстання, коректура) (11 б.)	Видавничі й поліграфічні норми редагування (на прикладі різних видань) (11 б.)	Редакторський висновок (на прикладі текстів різних жанрів) (11 б.)	Редагування: створення індивідуальної методики (11 б.)
Самостійна робота	Самостійна робота 1 (15 б.)	Самостійна робота 2 (15 б.)	Самостійна робота 3 (15 б.)	Самостійна робота 4 (15 б.)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)
Підсумковий контроль	Залік Усього 468 балів			

8. Рекомендовані джерела

Основні

Крайнікова Т. С. Коректура: підручник. Київ: Наша наука і культура, 2010. 252 с.

Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів: Афіша, 2011. 640 с.

Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. Київ: Либідь, 2011. 270 с.

Різун В. В. Літературне редагування. Київ: Либідь, 1996. 240 с.

Український правопис: схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437. *Інформ. зб. для освітян : офіц. інформація МОН України*. 2019. № 6. С. 29–48.

Додаткова література

Авраменко О. 100 експрес-уроків української. Київ: Книголав, 2016.

Антисуржик. Львів: Світ, 1994. 154 с.

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ: Сім кольорів, 2007. 320 с.

Бем Г., Вернер Й., Гордт Г., Шульг Г. Видавець майбутнього: маркетинг і менеджмент у видавництві. Київ: Основи, 1994. 176 с.

Валуєнко Б. Архітектура книги. Київ: Мистецтво, 1976. 212 с.

Вернигора Н. М. Видання для дітей як сприятливе підґрунтя для інноваційних упроваджень. *Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців: монографія*. За заг. ред. Г. В. Горбенко; наук. ред. Н. М. Вернигора. Київ: Інститут журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. С. 114–122.

Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX — перша третина XX ст.): навч. посібн. За ред. Н. Зелінської. Львів: Світ, 2003. 612 с.

ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. Київ: Держстандарт України, 2016.

ДСТУ 3018-95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. Київ: Держстандарт України, 1995. 21 с.

Закон України «Про видавничу справу». *Урядовий кур'єр*. 1997. 19 липня. № 130-131.

Зелінська Н. Наукове книговидання в Україні: історія та сучасний стан. Львів: Світ, 2002. 268 с.

Зелінська Н. Теоретичні засади роботи редактора над літературною формою твору (літературне опрацювання тексту). Київ: ІМКВО, 1989. 76 с.

Іванченко Р. Г. Літературне редагування. Київ: Вища школа, 1983. 368 с. (Репринтне перевидання 2003 р., Парламентське вид-во).

Капелюшний А. О. Стилістика і редагування журналістських текстів. Львів: ПАІС, 2003. 344 с.

Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування: Практичний словник-довідник журналіста. Львів: ПАІС, 2002. 576 с.

Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів: ПАІС, 2000. 68 с.

Клименко Н. та ін. Українська легко! URL: <https://www.bookclub.ua/catalog/e-books/e-books-learning/product.html?id=39702>

Конструкція книги: Навч. посібник для студ. полігр. спец. вищ. навч. закладів. За ред. С. Гавенко, Л. Кулік, М. Мартинюк. Львів: Фенікс, 1999. 134 с.

Крайнікова Т. С. Коректура: підручник. Київ: Наша наука і культура, 2004. 252 с.

Масімова Л. Г. Вивчення запитів фахівців як основний аспект формування фахових компетентностей майбутніх спеціалістів. *Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців : монографія*. За заг. ред. Г. В. Горбенко; наук. ред. Н. М. Вернигора. Київ: Інститут журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. С. 201–205.

Непийвода Н. Сам собі редактор. Порадник з української мови. Київ, 1996. 260 с.

Осмоловська О. А. Видання інклюзивної літератури як інноваційний напрям розвитку видавничої сфери України. *Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців : монографія*. За заг. ред. Г. В. Горбенко; наук. ред. Н. М. Вернигора. Київ: Інститут журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, 2019. С. 122–136.

Партико З. В. Основи редагування. Книга 1: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 332 с.

Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 1999. 240 с.

Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2000. 248 с.

Правові нормативні акти з видавничої справи: тематична збірка. Київ, Книжкова палата України, 1998. 46 с.

Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст: Теоретичні питання комунікації і тексту. Київ: Київ. ун-т, 1998. 336 с.

Сміт Д. К. Посібник книговидавця. Пер. з англ. В. Звиняцьковського. Київ: Любіть Україну, 1999. 144 с.

Тимошик М. С. Видавнича справа та редагування: Курс лекцій. У 2-х ч. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002.

Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: Практичний посібник. Київ: Наша культура і наука, 2010. 560 с.

Хойнацький М. С. Основи стандартизації і використання стандартів у видавництві: навч. посібник. За ред. В. П. Тараника. Київ: Вища школа, 1993. 151 с.

Шевченко В. Художньо-технічне редагування: Тексти лекцій. Київ, 2005.

Електронні ресурси

Словники України online. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/dictua.aspx>

Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/>

Російсько-українські словники. URL: <https://r2u.org.ua/>

LanguageTool. URL: <https://languagetool.org/uk>

OnlineCorrector. URL: <http://onlinecorrector.com.ua>

Український правопис. URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>.